

Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen: veiligheidscoördinatie

Wanneer is een veiligheidscoördinator verplicht in de bouw? Wat zijn de criteria? Wat is het doel? Welke opleiding is verplicht?

Onderwerpen: [Veiligheidscoördinatie](#), [Bouw](#)

©: gepubliceerd op 26.09.24 door de redactie, prevent.be

Last change: 26.09.24

Wettelijk kader

De wetgeving inzake tijdelijke of mobiele bouwplaatsen is gebaseerd op de Europese richtlijn 92/57/EEG betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke of mobiele bouwplaatsen.

Die richtlijn werd omgezet in Belgisch recht door een hoofdstuk over tijdelijke of mobiele bouwplaatsen in de [Welzijnswet](#) (hoofdstuk 5, art. 14 - 32) en door het [koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen](#). Het verschil tussen grote bouwplaatsen (> 500m²) en kleine bouwplaatsen (< 500m²) werd ingevoerd in 2005.

Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen zijn plaatsen waar bouwwerken of werken van burgerlijke bouwkunde worden uitgevoerd (bv. bouwwerken, verbouwwerken, sloopwerken, graafwerken, grondwerken, wegenwerken, onderhoudswerken). De boor- en winningswerkzaamheden in de winningsindustrie en de montage van installaties zijn geen tijdelijke of mobiele bouwplaatsen ([KB tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, art. 2](#)).

Niet voor alle tijdelijke of mobiele bouwplaats gelden dezelfde regels:

- De wetgeving maakt een onderscheid tussen bouwwerven waarvan de totale oppervlakte gelijk is aan of groter is dan 500 m² en kleinere werven. Voor die laatste gelden minder strenge regels.
- Een ander criterium is de uitvoering van "gevaarlijke werken" of "werken met een verhoogd risico". Het gaat onder andere om werken waarbij de werknemers blootgesteld

worden aan het risico op bedelving, wegzinken of vallen, aan chemische of biologische agentia of aan ioniserende straling, of waarbij ondergrondse werken moeten uitgevoerd worden. De volledige lijst wordt weergegeven in artikel 26 van het KB.

- Een derde belangrijk criterium is de verwachte duur van de werken. Als het vermoedelijke werkvolume groter is dan 500 mandagen of als de vermoedelijke duur van de werkzaamheden langer is dan 30 werkdagen, en als er op een of meer ogenblikken meer dan 20 werknemers tegelijkertijd aan het werk zijn, dan is er sprake van "werken van een grotere omvang". Ook daarvoor gelden strengere regels.

Ongeacht de totale oppervlakte van het bouwwerk of de bouwwerken moet het bouwen en het afbreken van bruggen, tunnels, viaducten, aquaducten, watertorens, torens, pylonen en fabrieksschouwen gelijkgesteld worden met de grote bouwwerken (>500 m²).

Uitwerkingsfase en verwezenlijkingsfase

Voor een tijdelijke of mobiele bouwplaats kunnen twee fasen onderscheiden worden: de uitwerkingsfase en de verwezenlijkingsfase. De uitwerkingsfase behelst het ontwerp, de studie en de uitwerking van het eigenlijke ontwerp. De verwezenlijkingsfase is de uitvoering op het terrein.

Tussenkommende partijen

De wetgever heeft taken en opdrachten toegewezen aan de verschillende tussenkommende partijen, met name:

- opdrachtgever
- bouwdirectie
- coördinatoren

Opdrachtgever

De opdrachtgever is â??iedere natuurlijke of rechtspersoon voor wiens rekening een bouwwerk wordt verwezenlijktâ?• ([Welzijnswet, art. 3, Â§1, 7Â°](#)). De opdrachtgever draagt de algemene verantwoordelijkheid voor de organisatie van de coördinatie.

Bouwdirectie

Een andere partij die tussenkomt bij een tijdelijke of mobiele bouwplaats, is de bouwdirectie. Dat is degene die werkt voor rekening van de opdrachtgever. De bouwdirectie kan drie verschillende rollen opnemen naar gelang de opdrachten die haar zijn toevertrouwd door de opdrachtgever:

- bouwdirectie-ontwerp: iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor het ontwerp van het bouwwerk
- bouwdirectie-uitvoering: iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor de uitvoering van het bouwwerk
- bouwdirectie-controle op de uitvoering: iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor het toezicht op de uitvoering van het bouwwerk

De bouwdirectie belast met de uitvoering kan eventueel een aannemer zijn. Met een aannemer wordt iedere natuurlijke of rechtspersoon bedoeld die activiteiten verricht tijdens de uitvoeringsfase van de verwezenlijking van het bouwwerk ongeacht of hij werkgever of zelfstandige is of een werkgever die samen met zijn werknemers werkt op de bouwplaats.

Elke aannemer moet de verplichtingen naleven die voortvloeien uit de coördinatie. Hij moet ook de wetgeving over het welzijn op het werk respecteren die van toepassing is op zijn werkzaamheden, net zoals de specifieke veiligheids- en gezondheidsmaatregelen opgelegd door het KB tijdelijke of mobiele bouwplaatsen. Niet alleen moet hijzelf die verplichtingen naleven, hij moet er ook voor zorgen dat de onderaannemers ze naleven ([Welzijnswet, art. 26](#)).

Coördinatoren

Een coördinator is elke persoon belast met het zorgdragen voor de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de coördinator-ontwerp en de coördinator-verwezenlijking:

- coördinator-ontwerp = coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk: iedere persoon die door de opdrachtgever of de bouwdirectie-ontwerp belast is om zorg te dragen voor de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk
- coördinator-verwezenlijking = coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk: iedere persoon die door de opdrachtgever, de bouwdirectie-uitvoering of de bouwdirectie-controle op de uitvoering belast is om zorg te dragen voor de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van

het bouwwerk

Een coördinator mag niet verward worden met een preventieadviseur. Beiden nemen een andere rol op zich.

Coördinator vs. preventieadviseur	
Coördinator	Preventieadviseur
Geeft raad en advies om risico's gelinkt met co-activiteiten te verhinderen	Geeft advies en raad om een preventiebeleid binnen zijn bedrijf te creëren
Beschermt mensen die werken uitvoeren gedurende de verwezenlijking van de bouw	Beschermt zijn eigen werknemers
Is met een bouwplaats verbonden	Is met een bedrijf verbonden
Analyseert risico's die te maken hebben met de co-activiteiten	Analyseert risico's gelinkt met activiteiten van zijn bedrijf
Stelt een algemeen veiligheids- en gezondheidsplan op voor de bouwplaats	Stelt een specifiek veiligheids- en gezondheidsplan op voor de werknemers van zijn bedrijf op de bouwplaats

Coördinator en preventieadviseur	
Coördinator	Preventieadviseur
Stelt veranderingen in de werkplanning voor om risicovolle co-activiteiten maximaal te beperken	Werkt samen met de veiligheidscoördinator om risico's door de co-activiteiten te vermijden

Werknemers

De werknemers zijn geen tussenkomende partij ([KB tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, art. 3, 2°](#)). Dat neemt niet weg dat ook zij een aantal verplichtingen hebben. Ze moeten met name zorg dragen voor hun veiligheid en die van andere betrokken personen, en de instructies van hun werkgever respecteren.

Wanneer is veiligheidscoördinatie vereist?

Als er twee of meer aannemers tussenkomen op een tijdelijke of mobiele bouwplaats, dan is coördinatie vereist. Die coördinatie neemt wel andere vormen aan bij grote bouwplaatsen (>500 m²) dan bij kleine bouwplaatsen (<500 m²) (zie tabel 1 en 2).

Tabel 1 Aanstelling van een coördinator-ontwerp (ten minste twee aannemers)

Bouwplaatsen < 500m ²	Bouwplaatsen ≥ 500m ²
----------------------------------	----------------------------------

Aanstelling door		
Bouwdirectie-ontwerp (of opdrachtgever indien ook werkgever)		Opdrachtgever
<i>! Bouwdirectie-ontwerp mag de uitwerking van het project niet aanvatten zolang de coördinator-ontwerp niet aangesteld is</i>		
Functie uitgevoerd door		
Project met architect: <ul style="list-style-type: none"> • architect • • coördinator-ontwerp • coördinator-verwezenlijking 	Project zonder architect: <ul style="list-style-type: none"> • architect • • coördinator-ontwerp • coördinator-verwezenlijking • aannemer 	coördinator-ontwerp (eventueel bijgestaan door één of meerdere adjuncten)
Controle door		
bouwdirectie-ontwerp		opdrachtgever

Tabel 2 Aanstelling van een coördinator-verwezenlijking

Bouwplaatsen < 500m ²		Bouwplaatsen ≥ 500m ²	
Aanstelling door			
bouwdirectie-controle op de uitvoering of bouwdirectie-uitvoering (of opdrachtgever indien ook werkgever)		Opdrachtgever	
<i>! De werken mogen slechts aangevat worden na de aanstelling van de coördinator-verwezenlijking</i>			
Functie uitgevoerd door			
<ul style="list-style-type: none"> • architect • coördinator-verwezenlijking • bouwdirectie-uitvoering (aannemer) 		coördinator-verwezenlijking (eventueel bijgestaan door een of meerdere adjuncten)	
Controle door			
bouwdirectie-controle op de uitvoering of bouwdirectie-uitvoering		opdrachtgever	

De werken mogen enkel starten als de coördinator aangesteld is. De functies van coördinator-ontwerp en coördinator-verwezenlijking mogen door een en dezelfde persoon uitgeoefend worden.

Het toezicht op de coördinator gebeurt door de persoon die hem heeft aangesteld. Die ziet erop toe dat de coördinator:

- zijn opdrachten vervult;
- de nodige informatie ontvangt;
- de geactualiseerde coördinatieinstrumenten aan het einde van zijn opdracht overmaakt.

Coördinatieovereenkomst

De persoon die de coördinator aanstelt, sluit ook een overeenkomst af met die coördinator. Deze overeenkomst bevat de regels die gelden voor het vervullen van de opdracht. Voor kleinere bouwplaatsen is dat in sommige gevallen geen schriftelijke overeenkomst, maar een document dat door beiden wordt ondertekend.

De overeenkomst specificeert onder meer:

- de taken die de coördinator moet vervullen
- het ogenblik waarop de coördinator zijn opdracht aanvangt
- de verplichtingen van de bouwdirectie
- de overlegmomenten gedurende de verschillende fases van het project (bv. de coördinator-ontwerp moet overleggen met de opdrachtgever en de bouwdirectie-ontwerp en de door hen gemaakte keuzes in het veiligheids- en gezondheidsplan vastleggen).

1 aannemer

Op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waar slechts één aannemer de werken uitvoert, is geen coördinator vereist. Ook de vereiste coördinatie-instrumenten zijn beperkt. Als om een of andere reden, zelfs bij onvoorziene omstandigheden, een bijkomende aannemer ingeschakeld wordt, dan gelden alsnog de regels die van toepassing zijn vanaf twee aannemers.

De opdrachtgever en de aannemer moeten hoe dan ook hun activiteiten coördineren. Daartoe werken ze samen en geven ze elkaar informatie. De opdrachtgever stelt ook een veiligheids- en gezondheidsplan en een postinterventiedossier op en maakt dat over aan de aannemer ([KB tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, art. 42-43](#)).

Beroepservaring en opleiding

Om de functie van coördinator te mogen vervullen, moet er aan eisen voldaan worden rond opgedane beroepservaring en specifieke bijkomende opleiding. Die eisen verschillen naargelang het om een grotere of een kleinere tijdelijke of mobiele bouwplaats gaat. Ook parameters zoals verhoogde risico's, de duur en het werkvolume spelen een rol.

Coördinatie-instrumenten

Voor het uitvoeren van de coördinatie zijn verschillende coördinatie-instrumenten voorzien door de wetgeving: het veiligheids- en gezondheidsplan, het postinterventiedossier en het coördinatiedagboek.

Het doel van het veiligheids- en gezondheidsplan is preventiemaatregelen vaststellen om risico's te voorkomen waaraan werknemers kunnen blootgesteld worden (aard van het bouwwerk, de wederzijdse inwerking of opeenvolging van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen, etc.).

Een coördinatiestructuur, voorgezeten door de coördinator, moet **in bepaalde gevallen** ook opgericht worden.

Kennisgeving en melding

Voorafgaandelijke kennisgeving

Voor alle tijdelijke of mobiele bouwplaatsen met een verhoogd risico waarvan de duur de vijf werkdagen overschrijdt, geldt de verplichting van voorafgaandelijke kennisgeving. Het is de bouwdirectie-uitvoering die verplicht is de voorafgaandelijke kennisgeving te doen, 15 kalenderdagen vóór de aanvang van de werken. De voorafgaandelijke kennisgeving moet bezorgd worden aan de arbeidsinspectie en een kopie moet aangeplakt worden op de bouwplaats.

Melding

Als er een ernstig arbeidsongeval gebeurt bij een aannemer dan heeft de bouwdirectie-uitvoering de verplichting om een melding te doen aan de bevoegde arbeidsinspectie.